

SXEDIO-B.65

3.8.1974: Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΔΙΝΕΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ Η ΟΠΟΙΑ ΝΑ ΑΠΟΣΤΑΛΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΓΙΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ

Στις **3 Αυγούστου 1974** πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα σύσκεψη στην οποία μετείχαν ο υπουργός Εξωτερικών Γ. Μάυρος, ο υπουργός Εθνικής Άμυνας Ευάγγελος Αβέρωφ και ανώτατα στελέχη του Στρατού.

Σε κάποιο στάδιο πήρε μέρος και ο πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής, ο οποίος ζήτησε πληροφορίες γιατί δεν στάληκε βοήθεια στην Κύπρο κατά την πρώτη φάση της τουρκικής εισβολής (Ατιτίλας 1).

Οι στρατιωτικοί ηγέτες απάντησαν ότι είχε προγραμματισθεί η αποστολή βοήθειας αλλά λόγω των κινδύνων που θα διέτρεχαν οι ενισχύσεις κατά τη μεταφορά τους, εν όψει της βύθισης κατά λάθος, ενός τουρκικού ατιτορπιλικού από την τουρκική αεροπορία που θεωρήθηκε ελληνικό, αλλά και λόγω του γεγονότος ότι ελληνικά αεροπλάνα που τυχόν θα αποσταλούν στην Κύπρο θα πρέπει μετά την ανάληψη δράσης να καταφύγουν στο Λίβανο κρίθηκε όπως μη σταλεί βοήθεια.

Ωστόσο ανέφεραν ότι στάληκε βοήθεια με αεροπλάνα κατά τη διάρκεια της νύκτας αλλά υπήρξαν προβλήματα κατά την προσγείωση τους στην Κύπρο.

Το πρακτικό της σύσκεψης όπως το συνέταξε ο Ευάγγελος Αβέρωφ και δημοσιεύεται στο Αρχείο Καραμανλή

τόμος έκδοση **1996** τόμος **8** έχει ως εξής:

"Την **3η Αυγούστου 1974** έλαβε χώραν σύσκεψις του αντιπροέδρου τση Κυβερνήσεως των Ανωτάτων Στρατιωτικών και των βοηθών του, αρμοδίων διπλωματικών, και εμού, εις την αίθουσαν του υπουργικού Συμβουλίου- Παλαιά Ανάκτορα- και συνεζητήθησαν μερικάί βασικάί πλευραί του κυπριακού προβλήματος.

Μετά μία περίπου ώρα- περίπου το μεσημέρι-

κατόπιν προαναγγελίας, προσήλθε ο πρόεδρος της Κυβερνήσεως και συνεχίσθηκε η σύσκεψις παρισταμένων μόνον του αντιπροέδρου της κυβερνήσεως, των 4 αρχηγών και εμού.

Ο Πρόεδρος είπεν ότι παραλαβών την εξουσίαν δύο ημέρας μετά την απόφασιν του Συμβουλίου Ασφαλείας περί καταπαύσεως του πυρός εις Κύπρον, επεθύμει να ενημερωθή επί μερικών γενικών γραμμών των προηγηθέντων.

Ρώτησε πρώτον ο πρόεδρος του αρχηγούς διατί πρό της αποδοχής της καταπαύσεως του πυρός (ή και έπειτα από αυτήν) δεν απεστάλη βοήθεια ες Κύπρον προς απόκρουσιν της εισβολής, τόσον μάλλον καθ' όσον την πρώτην ημέραν η άμυνα εφαινέτο να εξελίσσεται καλά.

Οι κύριοι αρχηγοί απήντησαν ότι είχε από μακρού προγραμματισθή και σχεδιασθή η αποστολή βοηθείας, ήτις ήτο και έτοιμος. Εν όψει των κινδύνων που θα διέτρεχαν οι ενισχύσεις κατά τη μεταφορά των, εν όψει της υπό της τουρκικής Αεροπορίας καταβυθίσεως ενός τουρκικού ατιτορπιλικού και σοβαράς βλάβης δύο ετέρων εκληφθέντων ως ελληνικών), εν όψει του ότι μοίρα 18 αεροπλάνων ευρισκομένων ήδη προς τούτο εν Κρήτη θα έδει μετά σύντομον δράσιν εις τον χώρον της Κύπρου να καταφύγη εις Λίβανον και ούτω ν' αχρηστευθή, εν όψει τέλος του ότι τούτο ενδέχετο να προακαλέση γενικωτέραν σύρραξιν μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, η εφαρμογή του σχεδίου εγκατελείφθη. Απεστάλη μόνον αεροπορικώς νύκτα μία μοίρα καταδρομέων, ήτις είχε και απωλείας κατά την προσγείωσιν.

Εδήλωσα ότι την προηγουμένην ημέραν είχα απευθύνει σχετικώς έγγραφον ερώτημα και θα υπήρχε έγγραφος απάντησις των 4 αρχηγών.

Ηρώτησε δεύτερον ο πρόεδρος πως έγινε η αποδοχή της αποφάσεως του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ περί καταπαύσεως του πυρός. Η απάντησις υπήρξε αμήχανος, και τελικώς διεπιστώθη ότι μη εξευρισκομένων των αρμοδίων της Κυβερνήσεως της συνεννοήσεως διεξήγαγε τηλεφωνικώ με την έγκρισιν

του προέδρου της Δημοκρατίας και των άλλων αρχηγών ο Ναύαρχος Αραπάκης, όστις μέσω ξένων πρεσβειών και του Αμερικανού υφυπουργού εξωτερικών κ. Σίσκο εδήλωσεν ότι η Ελλάς αποδέχεται την απόφασιν του Σ.Α. και τη σύγκλησιν διά την 24ην Ιουλίου της Συνδιασκέψεως της Γενεύης.

Ηρώτησε τρίτον ο πρόεδρος αν το προκαλέσαν την κρίσιν εγχείρημα κατά του Μακαρίου είχε αποφασισθή υπό υπευθύνων ή υπό αρμοδίων παραγόντων της εξουσίας. Μετά καταφανή δισταγμόν εδόθη η απάντησις ότι δεν είχαν ενεργήσει ανεύθυνοι παράγοντες. Ο Πρόεδρος επέμενε να μάθη αν είχε διατάξει την ενέργειαν η προηγουμένη κυβέρνησις. Η απάντησις υπήρξε καταφατική.

Ηρώτησε τέταρτον ο πρόεδρος ποία ήτο η προοπτική εις περίπτωσιν ελληνοτουρκικού πολέμου.

Μία σχετικώς πλήρης σύνοψις- τονίζω σύνοψις- των απαντήσεων είναι η εξής: Τα μέσα της Τουρκίας εις όλα τα όπλα είναι σαφώς καλυτέρα. Εις την θράκην η αναλογία των δυνάμεων είναι περίπου Ελλάς 1- Τουρκία 3. Λόγω όμως του πλάτους του μετώπου η προοπτική της αμύνης είναι καλή, με πιθανότητας κατόπιν αρκετών απωλειών να καταληφθή το εντεύθεν του Εβρου μικρόν τρίγωνον του Καραγάτς. Σημασία του εγχειρήματος κυρίως ψυχολογική. Τα περί περιπάτου μέχρι Κωνσταντινουπόλεως είπεν ο αρχηγός στρατού είναι διά τους ελαφρόμιαλους. Καλλιεργούνται όμως διέκοψεν ο Πρόεδρος και τα πιστεύει το κοινόν.

Αι νήσοι του αρχιεπελάγους και η Ρόδος έχουν ισχυράν άμυναν, αλλά είναι χαρακτηριστικόν των τουρκικών σχεδίων ότι, ενώ η Τουρκία διεξήγαγε επιχειρήσιν αποβάσεως εις Κύπρον, όλος ο αποβατικός της στόλος και σημαντικά δυνάμεις είναι συγκεντρωμένοι εις περιοχήν Σμύρνης. Εν περιπτώσει πολέμου θα είναι απαραίτητον να επιχειρηθή εκ προοιμίου καταστροφή του αποβατικού τουρκικού στόλου διά αεροπορικών επιδρομών. Η επιτυχία του εγχειρήματος είναι απλώς πιθανή (σημειωτέον ότι κατά ιδική μου λεπτομερή ενημέρωσιν ελέχθη ότι

διαθετούν και οι τούρκοι ραντάρ, ώστε ανευρίσκονται εις προηγμένον βαθμόν ετοιμότητος να το αντιμεωπίσουν όχι μόνον δι' αντιαεροπορικής από ξηράς αμύνης, αλλά και διά μαχητικών αεροσκαφών των).

Ο βαθμός ετοιμότητος και εκπαιδεύσεως της αεροπορίας μας άριστος, αλλά τα μέσα της τουρκικής αεροπορίας πρίπου διπλάσια.

Ναυτικώς η Τουρκία έχει υπεροπλίαν.

Αν αντιμετωπισθή ελληνοτουρκικός πόλεμος, θα είναι αδύνατον να διεξαγάγωμεν επιχειρήσεις προς Κύπρον, η οποία και θα καταληφθή ευχερώς υπό των τούρκων.

Παραμβαίνων, παρατήρησα ότι κατά την λεπτομερή ιδική μου ενημέρωσιν έθεσα εις τους αρχηγούς το ερώτημα αν θα ηδύναντο να προστατεύσουν αποελεσμαστικώς τας βιομηχανικάς μας ζώνας Ελευσίνας και Θεσσαλονίκης, εις την περίπτωσιν κατά την οποίαν η Τουρκία, θ' απεφάσιζε αντιμετωπίζουσα θυσίας αρκετών αεροσκαφών, να πλήξη κυρίως τας ζώνας αυτάς. Η απάντησις η οποία ομού είχε δοθή ήτο ότι αν η Τουρκία διέθετε προς τούτο **40-50** αεροπλάνα, ως είχα αναφέρει ενδεικτικώς ήτο απίθανον ν' αποφευχθή το πλήγμα τούτο μολονότι αι δύο αυταί περιοχαί είχαν την καλυτέραν εν τη χώρα αντιαεροπορική άμυνα.

Ο Πρόεδρος παρατήρησε ότι υπό τας συνθήκας αυτάς ο πόλεμος με την Τουρκίαν εμφανίζεται υπό λίαν δυσμενείς συνθηκας, τόσον μάλλον καθ' όσον αφ' ενός η Τουρκία έχει "γεωγραφικά πλεονεκτήματα" αφ' ετέρου δεν δυνάμεθα ν' αγνοήσωμεν το ενδεχόμενον της εκμεταλλεύσεως των δημιουργηθησομένων συνθηκών, ώστε ευχερώς να εισβάλη εις την χώραν άλλος γείτων. Εάν βεβαίως πρόκειται να ταπεινωθή η Ελλάς θα αντιμετωπίσωμεν τον πόλεμον, αλλά θα είναι εγκληατική η παρ' ημών πρόκλησις του.

Συνεφώνησε πληρως ο αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως και παρατήρησε ότι η ζημία του τόπου δύναται να είναι τεραστία.

Τέλος ο Πρόεδρος είπε ότι αν εν Κύπρω επιτευχθή κάποια λογική ισορροπία θα πρέπει να στείλωμεν και ημείς εκεί μίαν ισχυράν μεραρχίαν.

Διεξήχθη συζήτησις περί των μεγάλων κινδύνων που θα διατρέξη η αποστολή εν περιπτώσει προσβολή της από την τουρκικήν αεροπορίαν και τον τουρκικόν στόλον περί του αν θα πρέπει να σταλή κρυφά ή φανερά κατόπιν συνενοήσεων με τους συμμάχους, και τελικώς ο πρόεδρος, επιφυλασσόμενος ν' αποφασίση επ' αυτού, διέταξε όπως ετοιμασθή το ταχύτερον μία ισχυρά μεραρχία, ώστε να αποφασισθή η αποστολή της να είναι έτοιμη προς απόπλουν. Οι Αρχηγοί ενόπλων Δυνάμεων και Στρατού εδήλωσαν ότι χρειάζεται 6-10 ημέρας διά την ετοιμασίαν της και τας μετακινήσεις των τμημάτων εις τους λιμένας επιβιβάσεως".